

PARCUL DENDROLOGIC CLIMEȘTI (JUD. NEAMȚ)

I. A. LUPU, ANGELA TONIUC

The authors present some considerations on a dendrological park with an area of about three hectars. This park was organized between 1870 and 1883 around Grigori Cozadini's manor-house, and it was arranged respecting the landscape-style combined with the classical-style, near the building. The

park contains not only indigenous species but also some species which are very decorative:

Magnolia liliiflora, *Paulownia tomentosa*, *Philadelphus sericanthus*, *Pinus strobus*, *Sophora japonica*. An oak-tree hybrid could also be found here (*Quercus x moldavica* Bărcă et Raclaru).

Regretatul profesor universitar dr. Constantin Burduja, originar din Borneș-Dragomirești, județul Neamț, cu inegalabila sa generozitate a inițiat o evaluare a vechilor parcuri boierești din acest județ. După cercetarea parcului Văleni [2], ar fi urmat parcul Climești, dar ruperea prematură a firului vieții nu i-a mai permis acest lucru.

Încercăm să îndeplinim dorința rămasă nefinalizată a ilustrului nostru dascăl, Constantin Burduja, prin publicarea notei de față.

În satul Climești (jud. Neamț) [13] Grigore Cozadini, pașoptist și unionist convins [12], construiește un conac boieresc între anii 1870-1883. Parcul, în mijlocul căruia se găsește clădirea centrală și clădirile anexe, a fost creat în același timp cu construcțiile. După unele informații a fost adus un grădinar german, pe nume Schwartzbach, care a amenajat parcul, lacul, a plantat specii exotice și a construit o mică seră.

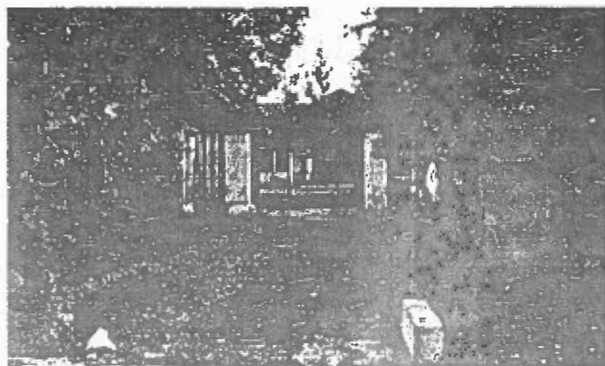

Fig. 1 – Intrarea în parcul dendrologic Climești-Neamț

Amplasat într-o regiune ușor ondulată, la o altitudine de circa 320 m, parcul dendrologic a fost instalat pe un teren ușor înclinat ($2-3^{\circ}$), cu o slabă expoziție sud-vestică. Spre latura sa sud-vestică, terenul este străbătut de un mic pârau, prin a cărui zăgăzuire a fost creat un lac.

Solul este de tip brun-roșcat, foarte bine structurat și foarte profund, cu eroziune imperceptibilă. Determinarea pH-ului pentru primele orizonturi relevă o ușoară aciditate și anume: A-5,8; A/B-5,8; B₁-6,0. Pânza de apă freatică, în vechea fântână de lângă clădirea principală, apare la adâncimea de 10 m, dar se apropie mult de suprafața terenului spre latura sud-vestică, mai joasă, a parcului. Orizontul cu humus (A) este de 20 cm grosime, cel de tranziție, cu humus și hidroxizi de fier (A/B) are 18 cm, în timp ce orizontul B₁, bogat în argilă, brun-gălbui are 55 cm grosime.

Climatul regiunii corespunde tipului *Dfbx* («climatul stejarului»), cu o temperatură medie anuală de $8-9^{\circ}\text{C}$, precipitații medii între 550-600 mm anual și un microclimat specific platourilor joase, vara încălzite intens prin insolație.

Poziția geografică a localității, regiune colinară uniformă ca altitudine, situată între valea Bistriței și a Siretului, ar justifica deducția că roza vânturilor ar avea o configurație intermediară între cele de la Piatra Neamț și Roman [1].

Fig. 2 – Clădirea principală cu elemente de arhitectură tradițională moldovenească.

Intrarea în parc se face prin porți din fier forjat, fixate la 12 m distanță de la marginea drumului și încadrate simetric de către două mici construcții. Clădirea principală (conacul), în exterior, prezintă elemente de arhitectură tradițională moldovenească, subliniate de câteva aspecte. Desfășurată simetric față de un ax central,

construcția are în față un spațiu larg de acces spre scările mai mult sau mai puțin monumentale. Reședința prezintă câte o supraînălțare (de tipul foisorului), atât deasupra intrării principale cât și a celei secundare. Cerdacul, prispa, streșina, decorațiile din lemn etc. sunt elemente largi, specifice caselor țărănești din preajmă. Paralel cu elementele de arhitectură tradițională moldovenească, predominantă, se observă însă și o ușoară influență austriacă și nemțească, concretizată prin elemente decorative. Fântâna arteziană, amplasată în mijlocul esplanadei de la intrare, este un obiect decorativ

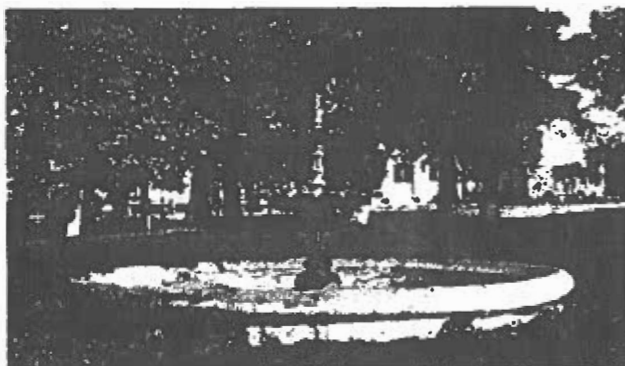

Fig. 3 – Fântâna arteziană cu elemente din arta anului 1900.

cu elemente din «amovo» (arta anului 1900), remarcabilă prin bogăția detaliilor și minuțiozitatea prelucrării materialului.

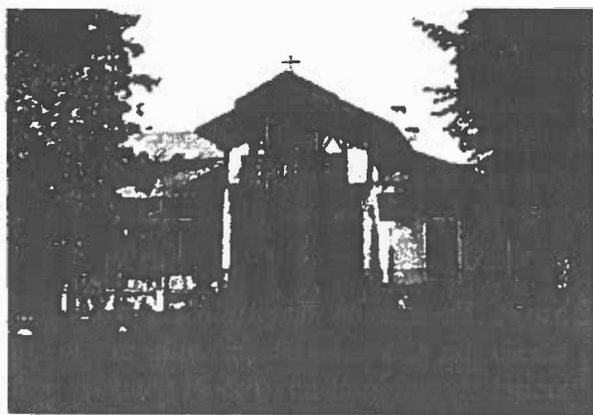

Fig. 4 – Supraînălțare de tipul foisorului, deasupra intrării secundare a clădirii principale.

Caracteristicile parcului

Inițial, parcul din Climești a fost conceput numai pentru necesitățile familiei fostului proprietar. Pe două din laturile sale (nord-vest și respectiv sud-est), parcul propriu-zis este încadrat de livezi cu meri,

Fig. 5 – *Quercus x moldavica* Bîrcă et Raclaru (pedunculiflora x petraea)

care fac legătura între clădirea principală și «oglindea» de apă a lacului. Parcul a fost amenajat în stil peisager, speciile de arbori și arbuști fiind grupate mai mult după valoarea lor ornamentală, cu alei și deschideri («perspective») dispuse armonios și echilibrat. Deschiderile inițiale au fost aproape integral obturate de către unele specii indigene invadante (*Acer*

peri, gutui* etc., fapt care subliniază caracterul utilitar avansat și pe cel familial al întregului spațiu verde.

Grosimea remarcabilă a unor arbori, cu diametre de 1,10-1,50 m la înălțimea de 1,30 m de la sol (*Acer pseudoplatanus*, *Quercus robur*, *Tilia cordata* etc.), probează vechimea de peste un secol al parcului.

Perdelele perimetrice, în prezent sunt slab dezvoltate, iar pușinele *Gymnospermae* (mai ales *Pinus nigra*), de vârstă aproape seculară au suferit de pe urma elagajului artificial, total neindicat.

Parcul propriu-zis (cca 3 ha) prezintă o compoziție destul de simplă: un parter larg (fig. 4) în fața intrării secundare a clădirii și câteva alei inițiale pietruite (pietriș de râu),

* De aici se pare că au difuzat în împrejurimi, în măsură apreciabilă, cele două soiuri de *Cydonia oblonga*: 'Maliformis' și 'Piriformis'.

campestre, *A. pseudoplantanus*, *Sambucus nigra* etc.), instalate spontan, ulterior, ca urmare a lipsei unei îngrijiri adecvate, timp îndelungat.

Starea actuală a parcului, cu toate modificările survenite între timp, în ceea ce privește compoziția floristică, permite totuși să se întrevadă unele aspecte reușite din trecut și anume:

- contraste de forme și culori, prin alternarea unor grupuri mici (3 exemplare) de *Picea abies* 'Viminalis' și *Betula pendula* sau *Pinus nigra* și *Betula pendula* etc.;

- în extremitatea sud-vestică a parcului se află un lac artificial, fapt care amplifică considerabil valoarea peisagistică a ansamblului;

- în preajma pâ râului și a lacului au fost amplasate specii indigene adecvate (*Salix cinerea*, *S. fragilis*, *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior*, *Quercus robur* etc.) fapt care subliniază stilul peisager al compoziției;

- speciile foarte decorative au fost instalate, fie la marginea masivelor (*Buxus sempervirens* var. *arborescens* 'Marginata', *Larix decidua*, *Magnolia liliiflora*, *Picea abies* 'Viminalis', *Sophora japonica*, *Taxus baccata*), fie în apropierea clădirii principale (*Chaenomeles speciosa*, *Paulownia tomentosa*, *Philadelphus sericanthus*, *Syringa x chinensis*, diferite soiuri altoite pe *Syringa vulgaris*);

- dintre speciile lemnoase indigene, demnă de semnalat este prezența unei tufe de *Corylus avellana*, în extremitatea sud-vestică a parcului, la care tulpinile și ramurile sunt *multiplu și regulat răsucite*, probabil ca urmare a atacului declanșat de către un parazit [9]. Întregul arbust este remarcabil prin coastele helicoidale proeminente, ce brăzdează tulpinile și ramurile sub un unghi mediu de 22°, față de axele verticale;

- interesantă este și prezența unui exemplar de *Quercus x moldavica* Bârcă et Raclaru (*pedunculiflora x petraea*), spre marginea sud-estică a parcului [11].

Literatura de specialitate [4, 8, 14] nu amintește nimic despre speciile lemnoase exotice din acest parc (*Chaenomeles speciosa*, *Magnolia liliiflora*, *Paulownia tomentosa*, *Philadelphus sericanthus*, *Pinus strobus*, *Sophora japonica*, *Thuja occidentalis* etc.), introduse aici aproximativ cu un secol în urmă.

În nota de față semnalăm (tabelul 1) pentru prima dată la Climești un număr de 61 unități sistematice lemnoase (50 specii, 1 subspecie, 5 varietăți, 1 formă, 6 cultivaruri și 4 hibrizi).

Demn de remarcat este faptul că, în condițiile lipsei lucrărilor adecvate de întreținere și a invaziei unor specii lemnoase locale, din ultima vreme, totuși compoziția parcului încă mai păstrează un oarecare echilibru: *Gymnosperme* 16%, *Angiosperme* 84%, arbori 66%, arbuști 34%, indigene 73%, exotice 27%.

În ceea ce privește apartenența fitogeografică a esențelor lemnoase, pe primul loc se situează elementul european (50%), probabil ca un efect al păstrării unor plante din arboretul local, ca și al penetrației speciilor locale în ultimele decenii; urmează cele eurasiatice (26%), apoi cele asiatice (13%), nord-americane (9%) și cosmopolite (2%).

O analiză asupra stării de vegetație a taxonilor evidențiază că 82% dintre aceștia vegetează foarte bine, 10% bine și 8% satisfăcător. Deci majoritatea taxonilor au o stare de vegetație bună și foarte bună (92%), ceea ce denotă reușita deplină a plantației de la Climești.

Pentru practica silvică și cea de arhitectură peisageră prezintă interes unii taxoni exotici, de vârstă și dimensiuni remarcabile (*Paulownia tomentosa*, *Pinus strobus*, *Sophora japonica*, etc.), care demonstrează o reușită adaptare și, în parte, aclimatizare, îndeplinită în condițiile staționale de la Climești.

Dată fiind vârsta înaintată a parcului și compoziția sa floristică destul de bogată, în urma unor amenajări absolut necesare și îmbogățirea colecției dendrologice, el va putea constitui o bază de aplicații biologice și practice pentru școlile cu profil corespunzător (cadre didactice și elevi).

Parcul Climești constituie un patrimoniu dendrologic realizat de timp îndelungat, care trebuie menținut, îmbogățit cu noi specii lemnoase și readaptat la noile cerințe sociale.

BIBLIOGRAFIE

1. Andrei V., 1935-1936 - Anuarul Lic. de băieți, Piatra Neamț: 3-16.
2. Burduja C., Lupu I., Sârbu I., 1979 - Anuarul Muz. de Șt. Nat. Piatra Neamț, Ser. bot.-zool., t. IV, 117-129
3. Den Ouden P., Boom B.K., 1965 - *Manual of cultivated conifers*, The Hague
4. Dumitru-Tătăranu I. și colab., 1960 - *Arbori și arbuști forestieri și ornamentali cultivați în R. P. R.*, Edit. agro-silv., București.
5. Eiselt M.G., Schröder R., 1977 - *Laubgehölze*, Leipzig.
6. Krüssman G., 1965 - *Die Laubgehölze-Eine Dendrologie für die Praxis*, Berlin - Hamburg
7. Lupu, I.A., Luca P., Cogeana E., 1982 - Culegere de st. și art. de biol., t. II, Iași, 168-175

PARCUL DENDROLOGIC CLIMEȘTI

8. Mititelu D., și colab., 1968 – Studii și com. Muz. Bactn, 91-120
9. Penzig O., 1922 – *Pflanzen- Teratologie*, II Aufl. III Bd.
10. Preston, J.R., Jr., 1970 – *North american trees*, Massachusetts.
11. Raclaru P., Bărcă C., 1956 – An. șt. Univ. Iași, Secț. II, t. III, fasc. 2
12. * * *, 1889 – Acte și documente relative la Istoria renașterii României Vol. IV: 366-367
13. * * *, 1975 – Documenta Romaniae Historica A. Moldova (1384 – 1448), vol. I, București, docum. 282.
14. * * *, 1952-1976 – *Flora R. P. R. – R. S. România*, Edit. Acad., t. I – XIII, București.

LISTA SPECIILOR LEMNOASE, INDIGENE ȘI EXOTICE, EXISTENTE ÎN PARCUL DENDROLOGIC CLIMEȘTI – NEAMȚ

1. *Abies alba* Mill.; arbore; bine; E (c,s) (mont.); indigen
2. *Acer campestre* L.; arbore, foarte bine; Ec (Md); indigen
3. *Acer negundo* L.; arbore; foarte bine; Am de N; exotic
4. *Acer platanoides* L.; arbore; foarte bine; E; indigen
5. *Acer pseudoplatanus* L.; arbore; foarte bine; Ec(Md); indigen
6. *Acer pseudoplatanus* L. f. *palmatifidum* Duham.; arbore, foarte bine
7. *Acer tataricum* L.; arbore; foarte bine; Ct(Eua); indigen
8. *Aesculus x carnea* Hayne; arbore; foarte bine
9. *Aesculus x hemiacantha* Topa; arbore; foarte bine
10. *Aesculus hippocastanum* L.; arbore; foarte bine; Balc; exotic
11. *Betula pendula* Roth; arbore; foarte bine; Eua; indigen
12. *Buxus sempervirens* L. var. *arborescens* L. 'Marginata'; arbust; foarte bine; Md; exotic
13. *Carpinus betulus* L.; arbore; foarte bine; Ec (se), Persia; indigen
14. *Chaenomeles speciosa* (Sweet) Nakai (= *Ch. langenaria* (Loisel.) Koidz.; arbust; foarte bine; Chi (c,v), Jap; exotic
15. *Cornus mas* L.; arbust; foarte bine; E(c,s), As de V, indigen
16. *Cornus sanguinea* L.; arbust; foarte bine; Eua; indigen
17. *Corylus avellana* L.; arbust; foarte bine; Ec – As M; indigen
18. *Cydonia oblonga* Mill. 'Maliformis'; arbust; foarte bine; As (c,sv); exotic
19. *Cydonia oblonga* Mill. 'Pyriformis'; arbust; foarte bine; As (c, sv); exotic
20. *Euonymus europaeus* L.; arbust; foarte bine; E-As M; indigen
21. *Fagus sylvatica* L.; arbore; foarte bine; E; indigen
22. *Fraxinus excelsior* L.; arbore; foarte bine; Ec-AsM; indigen
23. *Fraxinus excelsior* L. 'Pendula'; arbore; foarte bine
24. *Juglans regia* L.; arbore; foarte bine; Balc – Anat
25. *Larix decidua* Mill. ssp. *carpatica* (Dom.) Siman;
26. *Ligustrum vulgare* L.; arbust; foarte bine; E(Atl-Md)-As; indigen
27. *Magnolia liliiflora* Desr.; arbust; bine; Chi, Jap; exotic
28. *Malus domestica* Borkh.; arbore; foarte bine
29. *Parthenocissus quinquefolia* (L.) Planch.; liană; foarte bine; exotic

30. *Paulownia tomentosa* (Thunb.) Steud.; arbore; satisfăcător; Chi (c); exotic
31. *Philadelphus sericanthus* Koehne; arbust; foarte bine; Chi (c,v); exotic
32. *Picea abies* (L.) Karst.; arbore; bine; E (c,n)(mont.); indigen
33. *Picea abies* (L.) Karst. 'Viminalis'; arbore; foarte bine; E (c,n) (mont.); indigen
34. *Pinus nigra* Arn. var. *nigra*; arbore; foarte bine; E (c), Balc; exotic
35. *Pinus strobus* L.; arbore; bine; Am de N (nv); exotic
36. *Pinus sylvestris* L.; arbore; foarte bine; Eua; indigen
37. *Pinus sylvestris* L. var. *hamata* Stev.; arbore; foarte bine; Eua; indigen
38. *Populus nigra* L. 'Thevestina'; foarte bine; Md; exotic
39. *Prunus avium* L.; arbore; foarte bine; Eua (Md); indigen
40. *Prunus cerasifera* Ehrh.; arbust; foarte bine; Eua
41. *Pyrus pyraeaster* (L.) Burgsd.; arbore; foarte bine; Eua; indigen
42. *Quercus x moldavica* Bârcă et Raclaru (=Q.pendunculiflora x petraea); arbore; foarte bine; indigen
43. *Quercus pedunculiflora* K.Koch var. *virescens* K.Koch; arbore; foarte bine; Pontic; indigen
44. *Quercus robur* L.; arbore; foarte bine; E-As M, Caucaz; indigen
45. *Quercus robur* L. 'Pectinata'; arbore; foarte bine
46. *Robinia pseudacacia* L.; arbore; foarte bine; Am de N; exotic
47. *Rosa canina* L.; arbust; foarte bine; Eua (Md); indigen
48. *Salix cinerea* L.; arbust; foarte bine; Eua; indigen
49. *Salix fragilis* L.; arbore; foarte bine; Eua; indigen
50. *Sambucus nigra* L.; arbust; foarte bine; E(Md)-As M; indigen
51. *Solanum dulcamara* L.; arbust; foarte bine; Cosm; indigen
52. *Sophora japonica* L.; arbore; foarte bine; Chi, Cor; exotic
53. *Syringa x chinensis* Willd. (*S.persica x vulgaris*); arbust; satisfăcător
54. *Syringa vulgaris* L.; arbust; foarte bine; Daco-Balc; indigen
55. *Taxus baccata* L.; arbust; foarte bine; Eua; indigen
56. *Thuja occidentalis* L.; arbore; bine; Am de N (ne); exotic
57. *Tilia cordata* Mill.; arbore; foarte bine; E; indigen
58. *Ulmus laevis* Pall.; arbore; satisfăcător; E (c,se); indigen
59. *Ulmus minor* Mill.; arbore; satisfăcător; Eua (Md); indigen
60. *Ulmus minor* Mill. var. *suberosa* Rehd; arbore; satisfăcător; Eua (Md); indigen
61. *Vinca minor* L.; subarbust prostrat; bine; Md(Ec); indigen

Abrevieri și explicații. Tabelul cuprinde: nr. curent; denumirea taxonului; forma biologică; starea de vegetație (bună; foarte bună; satisfăcătoare); elementul floristic (Am N=America de Nord, Anat=Anatolia, As=asiatic, As M= Asia Mică, Atl= atlantic, Balc=balcanic, Chi= China, Cor= Coreea, Cosm= cosmopolit, Ct= continental, E= european, Ec= central-european, Eua= eurasiatic, Jap= Japonia, Md= mediteranean); taxon indigen sau exotic; (c)= centrală; (e)= estică; (n)= nordică; (s)= sudică; (v)= vestică; (m)= montan.